

Ympäristöministeriön ajankohtaiskatsaus

Lammin päivät 2026

Marko Nurmikolu
ympäristöministeriö
7.10.2026

Yhdyskuntajätevesidirektiivin täytäntöönpano (HE vk 44) YSL, VHL, YRL, VhoitoL

Tärkeitä huomioita ympäristönsuojeluviranomaisille

Ympäristönsuojelulaki

- Direktiivitaajama-käsite.
- Typelle ja fosforille herkkien alueiden määrittäminen.
- Mikroepäpuhtauksille herkkien alueiden määrittäminen.
- Käsiteltyjen yhdyskuntajätevesien johtamista koskeva riskinarviointi.
- Muita säännöksiä.

Vesihuoltolaki

- **Säännöksiä vesihuoltolaitoksen toiminta-alueisiin, kiinteistön liittämisvelvollisuuteen ja vapauttamiseen.**
- Kunnalle velvoite toimittaa Suomen ympäristökeskukselle välttämättömät tiedot viemäriverkostoon liittymisen vapautuksesta tai sen raukeamisesta direktiivitaajamien alueilla. → Mikäli vapautuksia myönnettäisiin, kuntien ympäristönsuojeluviranomaisen työmäärä lisääntyisi tiedon toimittamisvelvollisuuden vuoksi.
- Tehtävä lisäisi vähäisessä määrin direktiivitaajaman alueella sekä kunnille että vesihuoltolaitoksille aiheutuvaa pysyvää työmäärää, siltä osin, jos näitä vapautuksia myönnettäisiin.

Direktiivitaajama –käsitteen merkitys

Ympäristönsuojelulakiin lisättäisiin direktiivitaajaman määritelmä, jonka avulla kohdennettaisiin jätevesien puhdistusvaatimuksia suurten jätevedenpuhdistamoiden lisäksi kokoluokassa 10 000 avl ja alle 150 000 avl.

- Tämä on yhdyskuntajätevesien käsittelyä koskevien velvoitteiden soveltamisen ja kustannusvaikutusten kannalta keskeinen rajausta (-> HE paketti II).
- Ympäristönsuojeluviranomaisen kannalta merkittävää se, että kiinteistökohtaisia järjestelmiä koskevaa YSL:n pykälää sovellettaisiin direktiivitaajamassa sijaitsevan kiinteistön jätevesijärjestelmään ja puhdistusvaatimusten täyttymistä arvioitaisiin direktiivitaajaman tasolla.

Maankäyttö ja rakentaminen

RakL, AKL, YKL, YRL

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Maankäyttö- ja rakennuslain ja kunnossapitolain uudistaminen

Katujen kunnossapitolaki
(669/1978)

Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999 (alueidenkäyttölaki 1.1.2025 alkaen)

Rakentamislaki

Rakennusten ja rakennuskohteiden suunnittelu, rakentaminen ja käyttö

Voimaan 1.1.2025

Muutoksia
v. 2023-2026

Alueidenkäyttölaki

Maankäyttö, kaavoitus, merialuesuunnittelu, tuulivoima

HE 70/2026 vp
Annettu 16.4.2026
Voimaan 2026

Yhdyskunta-kehittämislaki (YKL)

Maapolitiikka, tonttijako, lunastaminen

Lausuntokierros
9.3.-4.5.2026
HE 170/2026 vp
Annettu 15.9.2026
Voimaan 2027

Yhdyskunta-rakentamislaki (YRL)

Yleisten alueiden suunnittelu, rakentaminen ja kunnossapito; hulevedet

Valmisteltavana

Lausuntokierros
9.3.-4.5.2026
Tavoitteena
HE vko 43/2026
Voimaan 2027

Hallitusohjelmakirjaus tuulivoimaloiden purku- ja ennallistamisvelvoitteesta

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman (Vahva ja välittävä Suomi, 20.6.2023) mukaan tuulivoiman toimintaedellytyksiä kehitetään hallitusohjelman lähtökohtien edellyttämästä sähköntuotannon lisäystarpeesta huolehtien sekä siten, että yhteensovitetaan tuulivoiman sosiaalinen hyväksyttävyys ja investointien toteutumiselle suotuisa toimintaympäristö. Maanomistajien asemaa vahvistetaan.

Tuulivoimarakentamisen oikeudenmukaisuuden varmistamiseksi hallitus toteuttaa purku- ja ennallistamisvelvoitteen käyttöönoton kattavasti (mukaan lukien rahasto).

Tiivistelmä keskeisistä ehdotuksista

- **Purkamisvelvollisuus:** Vähintään 30 m korkean tuulivoimalan maanpäälliset osat. Puretun voimalan sijaintipaikka ja voimalaa ympäröivä pystytys- ja huoltokenttä on maisemoitava alueen käyttötarkoituksen mukaiseksi. Myös osa voimalan perustuksista on purettava, jos maisemointi ja alueen käyttötarkoitus tätä vaatii.
- **Purkamisesta vastaava taho:** Voimalan omistaja. Kunnan rakennusvalvontaviranomaisella olisi velvollisuus purkaa muun kuin voimalan omistajan omalla maalla sijaitseva voimala, mikäli purkamistoimien toteuttamiselle ei olisi muita vaihtoehtoja. Purkamisen kustannuksista vastaisi näissäkin tilanteissa voimalan omistaja.
- **Purkamisvelvoitteiden valvonta:** Kunnan rakennusvalvontaviranomainen valvoisi velvoitteiden noudattamista. Maatuulivoimalan purkamispäätöksessä viranomainen antaisi purkamista koskevia tarkentavia määräyksiä esimerkiksi purkamisen järjestämisestä ja purkamistoimien toteuttamisen määräajasta.
- **Purkuvakuus:** Turvaisi purkamisen kustannusten kattamisen purkamisen laiminlyöntitilanteissa. Vakuus asetettaisiin kunnan rakennusvalvontaviranomaisen hyväksi ennen rakennustyön aloittamista. Viranomainen voisi määrätä vakuuden kerryttämisestä kolmessa erässä kymmenen vuoden aikana.
- **Voimaantulo porrastettuna:**
 - Purkamisvelvollisuus voimaan 1.10.2027, koskisi kaikkia lain soveltamisalaan kuuluvia maatuulivoimaloita niiden rakentamisajankohdasta riippumatta.
 - Velvollisuus asettaa purkuvakuus + kunnan rakennusvalvontaviranomaisen velvollisuus toteuttaa purkamistoimet voimalan omistajan kustannuksella, jos tälle ei olisi muita vaihtoehtoja, koskisi vain voimaloita, joita koskevaa rakentamislupaa haettaisiin aikaisintaan vuonna 2029.

Jälkitorjunta

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Jatkovalmistelu – keskeiset ehdotukset

- **Säätely rajataan Suomenlahden rannikkokuntiin**
 - yksi yhteistyöalue: Uudenmaan ja Kymenlaakson maakuntien rannikkokunnat (14 kuntaa)
- **Soveltamisala**
 - Suomenlahdella tapahtuvat suuret alusöljyvahingot
- **Keskeiset velvoitteet**
 - yhteistyö jälkitorjunnan järjestämisessä ja varautumissuunnitelman laatiminen
- **Rahoitus**
 - YM esittää kertaluonteista valtionavustusta varautumissuunnitelmien laatimiseen ja valmiuden ylläpitoon (Täydentävä TAE)
- **Muu säätely**
 - PelL 111 a § ei esitetä muutoksia
- **Aikataulu**
 - HE tarkoitus antaa viimeistään 5.11.2026.

Ilmanlaatu

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Ilmanlaadun direktiivipäivityksestä toimeenpanoon

- **Kunnilla on jatkossakin keskeinen rooli ilmanlaadun seurannassa.**
- **Uudet tiukentuneet raja-arvot pitoisuuksista vuodesta 2030 alkaen voimaan. Ennen sitä on kunnan laadittava etenemissuunnitelma, jos uudet raja-arvot ylittyvät 2026 – 2029.**

Muutoksia kuntien kannalta

- **Uusien ilmanlaatuvaatimusten lisäksi etenkin kunnilla, joissa uusi arviointikynnys ylittyy, tulee seurantaan, tiedottamiseen ja raportointiin liittyviä uusia vaatimuksia.**
- **Uudet tiedotus- ja varoituskynnykset hiukkasille** nykyisten rikkidioksidin, typpidioksidin ja otsonin rinnalle. Kynnykset annetaan asetuksessa ilmanlaadusta.
- Raportointitietoihin liitettäviä lisätietoja seurannasta: seurantaverkon tekninen dokumentti, laatuauditointiraportti, seurannan edustavuusarviointi ja muita täytäntöönpanosäädöksissä täsmentyviä.
- Mittausten edustavuuden arviointi tehtävä esimerkiksi mallintamisella (mikäli arviointikynnys ylittyy).
- Ilmanlaatua koskevien suunnitelmien laatiminen aiempaa todennäköisempää vaikutusarvioinnin mukaan.
 - HE esittää Lupa- ja valvontavirastolle, elinvoimakeskukselle ja ympäristöministeriölle myös roolia suunnitelmissa.
 - Ilmansuojelun etenemissuunnitelma on täysin uusi vaatimus.

Muutoksia kuntien kannalta

- **Mahdollisuus hakea määrääjan pidentämistä** pienhiukkasten ($PM_{2,5}$) ja hengitettävien hiukaksten (PM_{10}), typpigiksidin (NO_2), bentso(a)pyreeenin ja bentseenin uusien raja-arvojen saavuttamiseksi.
- Kunnilla on mahdollisuus harkita **mittauspaikkojen vähentämistä** alle vähimmäismäärän, jos sen sijaan käytetään mallintamista ja/tai suuntaa-antavia mittauksia. Nykyisten mittausten määrä on Suomessa riittävä, mutta vaihtoehtoa voidaan kunnissa harkita.
- Ilmanlaadun raja-arvojen ja tavoitearvojen ylittymisen yhteydessä mallintamissovelluksia (tai indikaatiivisia mittauksia) on käytettävä kiinteiden mittausten lisäksi.
- Bioindikaattoritutkimuksia voidaan edelleen tehdä ilmanlaadun tilan selvittämiseksi alueilla, joissa ei ole pysyvää seuranta, mutta ei ole tiedossa, että niiden raportointia EU:lle edellytetään jatkossakaan.

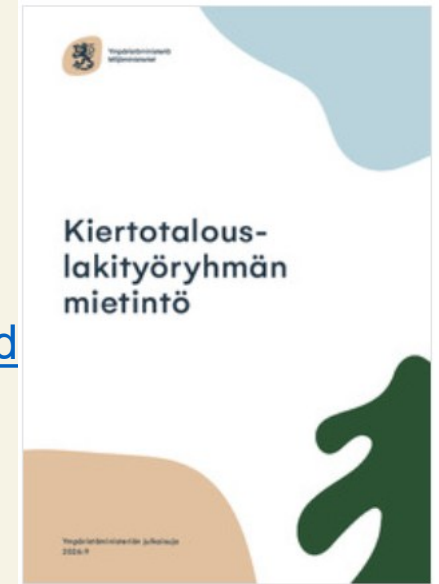
Kiertotalous

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Jätelaista kiertotalouslaiksi

- Työryhmän toimikausi **1.7.2024 – 11.2.2026**;
- Työryhmän mietintö julkaistu 2/2026
 - <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/items/dbda7156-92a3-4bfd-923d-51b327709d>
- Lainsäädäntöä päätetty edistää vaiheittain.
 - Syksyllä 2026 HE jätelain muutoksena
 - Kiireellisimmät kierrätystä edistävät toimet
 - Muokattu jäteasetus syksyllä 2026? → erilliskeräysvelvoitteiden kiristäminen?
 - Muut muutokset *seuraavalla hallituskaudella*
 - EU:n Kiertotalousasetuksen (Q3/2026) vaikutus?

Välivarastointi (KTL-mietintö)

- Hyödynnettävien jätteiden välivarastoinnin salliminen yli 3 vuodeksi painavien perusteiden vuoksi poikkeustapauksissa. Edellyttäisi kaatopaikka-asetuksen ja jäteverolain muutosta.
 - Perusteista tulisi säätää
 - Edellyttäisi ympäristölupaa tai muuta hyväksymismenettelyä
- Alustavissa sidosryhmäkeskusteluissa vastustusta ja kannatusta
- Keskustelujen myötä on käynyt selväksi, että välivarastointia koskevan sääntelyn mahdollinen muuttaminen edellyttäisi vaiheittaista valmistelua
 - Tarvitaan tilannekuvaa erilaisten jätteiden välivarastoinnista ja varastoinnin kestoon liittyvistä käytännön haasteista sekä valvontaan ja luvitukseen liittyvistä kehittämistarpeista.

Seuraamusjärjestelmän tehostaminen

- Jätelain **laiminlyöntimaksua** koskevan sääntelyn uudistaminen keinona puuttua velvollisuuksien laiminlyönteihin.
- Laajennetaan rangaistusluonteisen seuraamusmaksun (laiminlyöntimaksun) käyttöalaa ja yksinkertaistetaan maksun määräämismenettelyä.
- Uudistuksilla pyritään parantamaan hallinnollisen seuraamusmaksun piirissä olevien velvollisuuksien noudattamista.
- Viranomaismuutosehdotukset

Uusi UTU-menettely (jätelain muutos 311/2026) - voimaan 1.1.2027

Jätelakiin uusi päätöksentekomenettely ("luokittelupäätös"), jossa hakemuksen perusteella:

1. teollisen tuotantoprosessin sivuvirta voidaan luokitella "sivutuotteeksi", jos jätelain (JL) 5 a §:ssä säädetyt arviointiperusteet täyttyvät
2. kerran jätteeksi luokiteltu materiaali voidaan luokitella ei-enää-jätteeksi (EEJ), jos JL 5 b §:ssä säädetyt arviointiperusteet täyttyvät

- Toiminnanharjoittaja voi hakemuksesta saada päätöksen aineen tai esineen sivutuotteeksi luokittelusta tai jätteeksi luokittelun päättymisestä.
 - päätöksen tekee Lupa- ja valvontavirasto (LVV)
 - päätös pyrittävä tekemään 3 kk:ssa (kun vireille tullut hakemus sisältää riittävät tiedot sen käsittelemiseksi)
- Luokittelua koskevan asian voisi edelleen ratkaista myös osana ympäristöluvan myöntämistä tai ilmoituspäätöstä, jos luokitteluasia sisältyy lupahakemukseen tai ilmoitukseen.
- Hakemusta koskeva asetus viimeisteltävänä lausuntokierroksen jälkeen
- Riskiarvointimuistio RASTERI viimeisteltävänä

EU:n EoW - asetusvalmistelu

EU-säätelyn tultua voimaan vastaava kansallinen asetus tai tapauskohtainen päätös raukeaa

Vireillä mm. EoW—kriteerit rakennus- ja purkujätteille (aggregaatit)

- Koskisi mineraalisia purkujätteitä, kuten betonia, tiiliä, sementtiä, keraamisia materiaaleja, kiviä ja lohkareita (myös kaivumassoista eroteltuina) jne. Ei koskisi asfalttia
- Käyttökohteena rakennukset ja infrarakentaminen
- JRC ehdotus kriteereiksi valmistumassa -> siirtyy komission asetusvalmisteluun
- Huolenaihe – takaavatko suomalaisittain löysät kriteerit riittävän laadun / edistääkö oikeasti markkinoita

Johtaisi kansallisen betonimurskeasetuksen raukenemiseen ja mahdollisesti MARA-asetuksen muutostarpeisiin

”MARA-MASA”

- Valtioneuvoston asetus eräiden jätteiden hyödyntämisestä maarakentamisessa eli MARA
 - Tavoitteena käynnistää tauolla ollut käyttökokemuksien pohjalta noussut asetuksen uudistustyö
- Säädösvalmistelu käynnissä ominaisuuksiltaan haitallisten kaivuumassojen hyödyntämistä maarakentamisessa koskevasta uudesta YSL:n 14 a luvusta ja sitä täydentävästä MASA-asetuksesta (valtioneuvoston asetus rakentamisen kaivuumassojen luokittelusta ja ominaisuuksiltaan haitallisten kaivuumassojen hyödyntämisestä)
 - **kevennetty ympäristöluvan korvaava päätösmenettely, joka koskisi ominaisuuksiltaan haitallisten kaivuumassojen hyödyntämistä, välivarastointia ja maa-aineksen kiinteytystä jätteillä**
 - säädöshankkeen myötä maa-ainesten jäteluonteen arviointia koskeva vuodelta 2015 peräisin oleva ympäristöministeriön muistio on päivitettävä. [Mahdollisena vaihtoehtona nostaa arviointiperusteet lain tasolle.]

Uusi rakentamislaki tukee kiertotaloutta

Rakennuksen vähähiilisyys 38 §

Rakennuksen elinkaariominaisuudet 39 §

Purkumateriaali- ja rakennusjätteselvitys 16 §

Status

Uusi olennainen tekninen
vaatimus

Uusi olennainen tekninen
vaatimus

Uusi laintasoinen vaatimus
(aiemmin MRA:ssa)

Vaikutus

Rakennusten hiilijalanjälki ja
-kädenjälki tukevat kierrätystä ja
uudelleenkäyttöä

Pidentää rakennuksen ja sen
osien käyttöikää

Edistää purkumateriaalien,
rakennusjätteen ja maa- ja
kiviainesten hyödyntämistä sekä
viranomaisohjausta

Soveltamisala

Uudisrakentaminen

Uudisrakentaminen
(ensisijaisesti)

Purkamis- ja
uudisrakentamishankkeet

Voimaantulo

Vuoden 2026 alussa

Vuoden 2025 alussa

Vuoden 2025 alussa

Jätelain muutos syksy 2026

KIPO HE (kierrätyksen lisääminen, jätteenpolton hillintä) ja jätelaki 2 (kilpailuneutraliteetti) on päätetty yhdistää yhdeksi hallituksen esitykseksi. Jätelain muutosesitys olisi tarkoitus antaa viikolla 42.

KIPO-HE

- Tarkoituksena EU:n jätelainsäädännössä asetettujen tavoitteiden saavuttaminen sekä jätteen kierrätyksen, lajittelun ja erilliskeräyksen parantaminen
- HE-luonnos oli lausunnoilla 1.-30.4.2026. [Lausuntoyhteenveto hankeikkunassa.](#)
- HE jätelain muuttamisesta 10/2026
- Voimaantulo pääosin vuoden 2027 alusta, useita siirtymäaikoja
- Pääosa ehdotuksista perustuu [kiertotalouslakityöryhmän](#) ehdotuksiin
- LVV:n tiedonsaantioikeudesta veloitteidenhoitoselvitykseen luovuttu

Jätelaki 2-hanke

- Perustuu hallitusohjelmakirjauksiin toissijaisen jätehuoltopalvelun rajoittamisesta vain todellisiin markkinapuutetilanteisiin ja kilpailun lisäämisestä.
- Lisäksi säädettäisiin poikkeus hankintalaissa säädetyistä sidosyksikön 10 % vähimmäisomistusvaatimuksesta.
- Jätelaki 2-hankkeen lausuntokierros päättyi 31.7.2026. Yhteenveto lausunnoista:
<https://ym.fi/hankesivu?tunnus=YM034:00/2024>
- Esityksestä tiedotetaan tarkemmin antamisvaiheessa.

Jätelain valvontamuutoksia

- TSV-jätteen valvontaan kiristystä
 - Kirjanpito + määräajoin tarkastettava (toimivalta vielä epäselvä)
- Erilliskeräysvelvoitteen valvontaan kiristystä
 - Valvontaviranomaisen on määräajoin tehtävä tarkastuksia sen valvomiseksi, että hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnassa noudatetaan 15 §:ssä tai sen nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädettyä erilliskeräysvelvollisuutta. Tarkastukset voidaan kohdentaa riskiperusteisesti tai satunnaisesti valittuihin toiminnanharjoittajiin.

Muita

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Kriittisten raaka-aineiden asetuksen velvoitteiden toimeenpano ja valvonta

- Ehdotettu maa-aineslain 5 a §:

kaivannaistoimintaa harjoittavien toimijoiden, joita koskee kaivannaisjätedirektiivin mukainen velvollisuus laatia kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma, tulisi laatia kriittisiä raaka-aineita koskevan EU-asetuksen (1252/2024) 26 artiklan mukainen alustava taloudellinen arviointitutkimus mahdollisuuksista hyödyntää kriittisiä raaka-aineita jätealueelle varastoidusta kaivannaisjätteestä tai syntyvästä kaivannaisjätteestä, tai vaihtoehtoisesti osoittaa, että kaivannaisjäte ei sisällä teknisesti hyödynnettävissä olevia kriittisiä raaka-aineita.

- Asetuksen 27 artiklan 3 kohdan mukaan olemassa olevien kaivannaisjätteen jätealueiden toiminnanharjoittajien on laadittava ja toimitettava arviointitutkimus viimeistään 24.11.2026.

- Velvollisuus ei kuitenkaan koske tämän lain mukaista luvanvaraista toimintaa, joka koskee pelkästään saven tai mullan ottamista.

MAL 5 a §

- Uusien toiminnanharjoittajien olisi toimitettava arviointitutkimus viranomaiselle samalla, kun se toimittaa kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelman lupaviranomaiselle.
- Jätehuoltosuunnitelmasta erillinen asiakirja, vaikka se toimitettaisiinkin jätehuoltosuunnitelman yhteydessä.
- Velvollisuus laatia arviointitutkimus tai osoittaa, ettei kaivannaisjäte hyvin todennäköisesti sisällä hyödynnettävissä olevia kriittisiä raaka-aineita, ei koske käytöstä poistettuja kaivannaisjätealueita, joten jos kaivannaisjätteiden varastointialue on esimerkiksi maisemoitu luvan voimassaoloaikana, ei tällaisesta alueesta olisi tarvetta laatia arviointitutkimusta.
- Arviointitutkimus olisi tarkoituksenmukaista tallentaa samaan järjestelmään, mihin kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmat tallennetaan.

- Ympäristöministeriö on hallituksen kehysriihessä 22.4.2026 tekemän päätöksen perusteella käynnistämässä **Kompostitarkastusten hyvien käytäntöjen kehittämishanketta**.
- Hankkeessa muodostetaan valtakunnallinen tilannekuva kompostitarkastusten nykyisistä käytännöistä sekä laaditaan jätehuoltoviranomaisille opas kompostitarkastusten hyvistä käytännöistä. Hanke käynnistyy viimeistään marraskuussa 2026 ja valmistuu maaliskuun loppuun mennessä 2027.
- Budjettiriihen 2026 päätös:
 - Hallitus ei toteuta suunniteltua jäteveron laajennusta, koska pääosalle veron piiriin ehdotetuille, yksittäisten yritysten tuottamille jätelajeille ei voitu osoittaa riittävästi käyttökohteita.
- EU:n julkisia hankintoja koskevassa asetusehdotuksessa (julkaistu 9.9.) vahvistettu ympäristönäkökohtien huomioon ottamista, mm.
 - pääsääntönä kilpailuttamisessa on käyttää vähintään 30% laatupisteitä, sis. ympäristövaatimukset
 - hankintasuunnitelmaan kiertotalousosio (vapaaehtoinen)
- Komission ehdotusta EU:n kiertotaloussäädökseksi odotetaan syksyn 2026 aikana

Kiitos!

Marko Nurmikolu

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Aleksanterinkatu 7, Helsinki | PL 35, FI-00023 Valtioneuvosto | ym.fi

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the
Environment